

Народної республіки. 1919. 11 липня. Вип. 22. Ч. 282. С. 153.

14. Засідання Національного Союзу. *Нова Рада*. 1918. 17 грудня. С. 2.

15. Kushko I. Legal status of the directory of the Ukrainian national republic as a body of collegiate authority (November 1918 – November 1919). *Modern Science – Moderní věda – Praha. Česká republika, Nemoros*. 2021. №4. Р. 71 – 79.

16. Про форму влади на Україні. Постанова Трудового Конгресу України від 28.01.1919 р. *Вістник Української Народної Республіки*. 1919. 10 лютого. Ч. 5. С. 4.

17. Рум'янцев В. Директорія Української Народної Республіки та пошуки стратегії державотворення. *Вісник академії правових наук України*. Випуск 3 (54). 2008. С. 143 – 151.

18. Стахів М. Україна в добі Директорії УНР. Т.1. Скрентон: Українська Науково-Історична Бібліотека. 1967. 274 с.

19. Христюк П. Замітки і матеріали до історії української революції 1917 – 1920 рр. Т. IV. Нью-Йорк 1969. 710 с.

20. Центральний державний архів вищих органів влади України (далі – ЦДАВО України). Ф. 1429. Оп. 1. Спр. 4. Арк. 18.

21. Шаповал М. Ю. Гетьманщина і Директорія. Нью-Йорк: Видала Українська Громада ім. М. Шаповала. 1958. 134 с.

22. Яневський Д. Б. Політичні системи України 1917 – 1920 років: спроби творення і причини поразки. Київ: Дух і літера. 2003. 767 с.

УДК 351:37/07(73)

Дмитро Юськов

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського,
здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня спеціальності 281 Публічне
управління та адміністрування
e-mail: dmytro.yuskov@ukr.net

УЧАСТЬ ІНСТИТУТІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УПРАВЛІННІ СИСТЕМОЮ ВИЩОЇ ОСВІТИ В США

У статті на основі широкого кола джерел та новітніх наукових досліджень здійснено аналіз участі інститутів громадянського суспільства в управлінні системою вищої освіти в США. Автором проаналізовано федеральне законодавство щодо вищої освіти та законодавство окремих штатів. У дослідженні сфокусовано увагу, як на загальній федеральній системі управління вищою освітою, так і на управлінській системі на рівні штату та вищого навчального закладу. На цих рівнях проаналізовано й участь, роль, форми взаємодії інститутів громадянського суспільства з органами управління в системі вищої освіти США. У роботі також вказано на загальні характеристики систем вищої освіти на рівні штатів. Визначено їх загальні риси та окремі відмінності.

Автором зазначено, що однією з найголовніших рис у системі управління вищою освітою у США є те, що до цього часу загальна політика, нагляд і навіть акредитація закладу вищої освіти залишаються децентралізованими. Визначено, що інститути громадянського суспільства (організації, асоціації, фонди тощо) взаємодіють з керівними органами на усіх рівнях управління вищою освітою. Доведено, що федеральне законодавство щодо вищої освіти не містить норм стосовно загальної управлінської системи, а спрямовано переважно на фінансову грантову підтримку як студентів, так і вищих навчальних закладів. Системи управління вищої освіти штатів мають загалом подібну структуру, у якій законодавчі та виконавчі органи штату виконують переважно фінансову, планову та координаційну функції. Державні та приватні вищі навчальні заклади (коледжі та університети) функціонують на принципах широкої автономії. Обґрунтовано, що на університетському рівні, інститути громадянського суспільства також широко представлені. Їх представники можуть входити до

правління (регентської ради, координаційної ради, ради опікунів тощо) та до сенатів університетів. На рівні управління вищим навчальним закладом важливу роль відіграє рада випускників. Вони нерідко є не тільки основними інвесторами вищих навчальних закладів, а й іноді входять в їх опікунські ради. Важливу роль в системі управління вищою освітою також відіграють стейкхолдери (зацікавлені сторони).

Ключові слова: США, вища освіта, громадянське суспільство, інститути громадянського суспільства.

Dmytro Yuskov

PARTICIPATION OF CIVIL SOCIETY INSTITUTIONS IN THE MANAGEMENT OF THE HIGHER EDUCATION SYSTEM IN THE UNITED STATES

The article analyzes the participation of civil society institutions in the management of the higher education system in the United States on the basis of a wide range of sources and the latest research. The author analyzes the federal legislation on higher education and the legislation of individual states. The study focuses on both the general federal system of higher education management and the management system at the state and higher education levels. At these levels, the participation, role, and forms of interaction between civil society institutions and governing bodies in the US higher education system are also analyzed. The paper also points to the general characteristics of higher education systems at the state level. Their general features and some differences are determined.

The author notes that one of the most important features of the higher education management system in the United States is that general policy, supervision, and even accreditation of higher education institutions remain decentralized. It is determined that civil society institutions (organizations, associations, foundations, etc.) interact with governing bodies at all levels of higher education management. It is proved that the federal legislation on higher education does not contain norms on the general management system, but is aimed mainly at financial grant support for both students and higher education institutions. State higher education management systems generally have a similar structure, in which legislators and executives organize state support and financial, planned coordination function. Public and private higher education institutions (colleges and universities) operate on the principles of broad autonomy. It is substantiated that at the university level, civil society institutions are also widely represented. Their representatives can be members of the board (regent's council, coordinating council, board of trustees, etc.) and university senates.

At the level of higher education management, the alumni council plays an important role. They are often the main investors of higher education institutions, and sometimes are members of their boards of trustees. Stakeholders also play an important role in the management system of higher education.

Key words: USA, higher education, civil society, civil society institutions.

Постановка проблеми. Із перемогою Революції Гідності у 2014 р. в Україні триває системна робота по модернізації моделі публічного управління різними сферами суспільно життя. Не минули ці процеси й освіти. Поступово в системі освіти реалізується модель державно-громадського управління та державно-громадського партнерства. Зокрема, значна увага прикута до модернізації системи управління вищою освітою. Вважаємо, що в цих умовах важливим буде вивчення досвіду залучення до правління системою вищої освіти інститутів громадянського суспільства країн розвиненої демократії, зокрема Сполучених Штатів Америки.

Аналіз джерел та останніх досліджень. У роботі проаналізовано наукові доробки вітчизняних та закордонних дослідників ролі інститутів громадянського суспільства в системі управління у США. Наприклад, С. Калашнікова у дисертаційній роботі на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління «Управління державним сектором вищої освіти в США» досліджує питання залучення інститутів громадянської освіти до управління вищою освітою у підрозділі «Роль громадськості в управлінні державною вищою освітою та

її розвитку». О. Стойка на основі порівняння систем вищої освіти України та США вказує на їх спільні та відмінні риси. Безпосередньо системі управління вищою освітою США присвячені праці закордонних дослідників Д. Хенсона, Л. Перес-Фелкнер, Д. Тейер, О. Хеджі, Е. Боди, Б. Боди.

Джерелами підготовки наукової роботи стали загальнодержавні федеральні нормативно-правові акти та акти окремих штатів.

Мета статті – дослідити участь інститутів громадянського суспільства в управлінні системою вищої освіти у США.

Виклад основного матеріалу. Система управління освітою у США залежить від адміністративно-територіального та політичного устрою країни. Так, за системою адміністративно-територіального устрою США є федеративною країною. Саме тому система управління освітою, у тому числі й вищою, передбачає декілька рівнів. На кожному з них функції управління та контрольні функції покладаються як на органи публічного управління, так і на інститути громадянського суспільства. Перший рівень – федеративний (Департамент освіти США; Американська рада з освіти), другий рівень – штатний (Департамент з вищої освіти або підрозділ з вищої освіти департаменту освіти штату; Рада регентів; Регулюючо-координаційна рада; Консультативно-координаційна рада), третій – рівень колегіального округу (Рада округу; Виконавчий апарат ради округу), четвертий – рівень навчального закладу (Адміністрація закладу; Рада опікунів) [1, с. 10]. Розділ 8 Конституції США, де визначаються права Конгресу фактично ніяк не коментує питання освіти, проте має право «сприяти розвитку наук...» [2].

За формою політичного устрою Сполучені Штати Америки є країною з демократичними традиціями, тому роль інститутів громадянського суспільства надзвичайно потужна. Так, призначений у березні 2021 р. новий Міністр освіти США доктор Мігель Кардона (Miguel Cardona) своїм основним підходом до керівництва проголосив партнерські відносини з інститутами громадянського суспільства. Він, як попередній успішний очільник Департаменту освіти штату Коннектикут, передусім був зосереджений на партнерських відносинах між державними органами, з місцевими радами, спілками освітян, асоціаціями шкільних адміністраторів, захисниками дітей, а головне, учнями та їх сім'ями [3].

Для системи вищої освіти США також характерним є те, що вона побудована на історичній традиції та до цього часу враховує релігійні та національні чинники. Історично склалося так, що перші державні вищі навчальні заклади були орієнтовані переважно на біле населення. Окрема система державних і приватних університетів була заснована для афроамериканських студентів. У США до цього часу залишилися коледжі та університети, які орієнтовані на темношкіре населення, іспаномовних громадян, американців азійського походження та індіанців. Загалом, у 2015–2016 роках децентралізований сектор вищої освіти в США нараховував 7021 установу [4, с. 2].

Однією з найголовніших рис у системі управління вищою освітою у США є те, що до цього часу загальна політика, нагляд і навіть акредитація закладу вищої освіти залишаються децентралізованими [4, с. 3]. Навіть прийнятий у 1965 р. федеральний закон «Про вищу освіту у США» (The Higher Education Act (HEA) спрямований не на встановлення системи управління вищою освітою у країні, а на санкціонування федеральних програм допомоги та підтримки як особам, які здобувають вищу освіту, так і вищим навчальним закладам [5, с. 1].

Оскільки публічне управління вищою освітою в США є децентралізованим, федеральний уряд має обмежений вплив на рішення, що приймаються в установах. Проте існують федеральні соціальні інституції, які сприяють розвитку вищої освіти США, вдосконаленню освітніх програм, шукають інвестиції, пропагують американську освіту серед іноземців тощо. Серед них: Американська освітня рада (ACE), Американська асоціація секретарів університетів і посадових осіб з прийому (AACRAO); Американська асоціація державних коледжів та університетів (AASCU); Американська асоціація громадських коледжів (AACC); Національна асоціація вступу до університетів (NACAC); Асоціація міжнародних педагогів (NAFSA); Національна асоціація професійного прийому аспірантів

(NAGAP); та Асоціація консультування при вступі до університетів за кордон (OACAS) [10, с. 258].

Фактично у кожному штаті США існує своя система публічного управління вищою освітою, як правило, через такі виконавчі державні структури, як Рада управління чи Рада координації [9, с. 280].

Систему управління на рівні штату можна простежити на прикладі статті 8 Конституції штату Мічиган (1963 р.). Так, Державна рада освіти штату Мічиган здійснює керівництво та загальний нагляд за всіма державними освітніми закладами штату, окрім вищих, де надається освіта бакалавра. Проте, плановим та координаційним орган вона є для усієї системи освіти, у тому числі вищої. Законодавчий орган штату виділяє кошти на утримання Мічиганського університету, Університету штату Мічиган, Університету штату Уейн, Університету Східного Мічигану, Мічиганському коледжу науки та техніки, Центральному Мічиганському університету, Північному Мічиганському Університету, Університету Західного Мічигану, Інституту Ферріса, Державному коледжу Гранд-Веллі та іншим вищим навчальним закладам. За Конституцією Мічигану, законодавчий орган щорічно звітує про витрату коштів, а керівні ради закладів освіти мають бути відкритими для громадськості [7]. У вищих навчальних закладах утворюються, як правило, колегіальні органи управління: у Мічиганському університеті – регентська рада, в Університеті штату Мічиган – рада опікунів; в Університеті штату Уейн – Рада керівників. Рада кожного закладу складається з восьми осіб, обирає президента університету та здійснює «загальний нагляд за його установою та контроль і керівництво всіма видатками та коштами установи» [5, с. 1]. Інші вищі навчальні заклади, які уповноважені надавати ступінь бакалавра, керуються корпоративними контрольними радами. Переважна більшість рад обираються.

Поряд з тим, десять вищих навчальних закладів керуються радами, які призначаються губернатором за згодою сенату штату. Ради тринадцяти університетів штату складаються з восьми членів [8, с. 6].

Варто зазначити, що система управління вищою освітою, яка склалася в штаті Мічиган, багато в чому є унікальною навіть для США. Ще у 1975 р. суд задовольнив позов Регентської ради Мічиганського університету та встановив: «Повноваження державної ради освіти штату є дорадчими, а автономія університетів залишається незмінною» [8, с. 6].

Отже, в системі управління вищим навчальним закладом університетська рада, рада опікунів, регентська рада виконують функції правління закладу. Члени ради можуть призначити (найняти на роботу) президента або ректора, який разом з іншими адміністративними секторами університету, наприклад сенатом, може давати рекомендації, здійснювати адміністративні дії та здійснювати управління за участю громадськості [10, с. 264].

Попри те, що президенти (ректори) несуть основну відповідальність за установу, більшість президентів залежать від системи спільного управління – сенату. До складу сенату входять викладачі, керівники секторів, студенти. Як правило, сенат відповідає за академічну політику, освітні програми та пропозиції щодо курсів, перегляд вимог щодо отримання наукового ступеня та найняття на посади викладачів [10, с. 262].

На рівні управління вищим навчальним закладом важливу роль відіграє рада випускників. Ради випускників виконують роль переважно донорів навчального закладу. Вони є основними інвесторами коледжів та університетів і часто входять в опікунські ради вищих навчальних закладів [6, с. 100].

Важливе місце в системі управління вищими навчальними закладами також займають стейкхолдери (зацікавлені сторони). У Сполучених Штатах Америки стейкхолдерами є урядові зацікавлені сторони у сфері вищої освіти, батьки та студенти, опікунські ради (правління), адміністрація навчального закладу, викладацький склад та співробітники, громади, донори [11, с. 4].

Висновки. Отже, система публічного управління вищою освітою США є децентралізованою. Міністерство освіти США виконує переважно координаційну роль та

забезпечує співпрацю з громадськими інститутами, які присутні на усіх рівнях управлінської системи. Федеральний уряд має обмежений вплив на рішення, що приймаються в установах. На законодавчі органи та уряди штатів також покладено переважно функції планування та координації роботи. Усі вищі навчальні заклади працюють на умовах широкої автономії. Найширше представлені громадські організації на рівні найнижчої управлінської ланки – на рівні управління вищим навчальним закладом. Їх представники можуть входити до правління (регентської ради, координаційної ради, ради опікунів тощо) та до сенатів університетів. Суттєву роль в цій управлінській структурі виконують ради випускників та стейкхолдери (зацікавлені сторони). Якщо перші забезпечують фінансування та рекламу закладів, то інші безпосередньо впливають на формування їхньої освітньої політики.

Список використаних джерел:

1. Калашнікова С. А. Управління державним сектором вищої освіти в США. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління. Київ: б. в., 1999. 19 с.
2. Конституция Соединенных Штатов Америки. *ConstitutionFacts*. URL: https://www.constitutionfacts.com/content/constitution/files/USConstitution_Russian.pdf.
3. Dr. Miguel Cardona, Secretary of Education – Biography. *U.S. Department of Education*. URL: <https://www2.ed.gov/news/staff/bios/cardona.html?src=hp>.
4. Debbie Hanson, Lara Perez-Felkner, David Thayer. Overview of Higher Education (USA). *Bloomsbury Education and Childhood Studies*. URL: <http://dx.doi.org/10.5040/9781350996489.0012>.
5. Alexandra Hegji. The Higher Education Act (HEA): A Primer. *Congressional Research Service*. 2016. February 8. 45 p.
6. Филипович И. И. Система образования США. *Научный вестник ЮИМ*. 2017. № 4. С. 96-102.
7. Michigan constitutional of 1963. *Grand Valley State University*. URL: <https://www.gvsu.edu/policies/policy.htm?policyId=4A005F9F-04C0-E859-20B2D04FCC8C107E>.
8. CRC Special Report. Michigan Constitutional Issues. *A publication of the Citizens Research Council of Michigan*. 2010. August. № 360-11. P. 1-7.
9. Стойка О. Я. Вища освіта США та України: відмінні та спільні риси. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Педагогіка, соціальна робота»*. 2017. Вип. 1 (40). С. 280-283.
10. Eliane Thaines Bodah, Brian William Bodah. Management in higher education: an overview of public universities practices in the United State. *Revista Espaço Pedagógico*. 2017. v. 24, n. 2, 14 dez. P. 250-264.
11. Ömer Avcı, Emily Ring, Lynette Mitchell. Stakeholders in U.S. higher education: an analysis through two theories of stakeholders. *The Journal of Knowledge Economy & Knowledge Management*. 2015. Volume: X FALL. P. 45-54.